

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/102351,Swieto-podleglosci-Obchody-22-lipca.html>

ARTYKUŁ

Święto podległości. Obchody 22 lipca

OKRES HISTORYCZNY

(1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej (1948-1956) Stalinizm w Polsce (1956-1970) Od Października do Grudnia (1970-1980) Od Gdańska do Gdańska (1980-1990) Epoka Solidarności

Autor: KRZYSZTOF PAWLUCZUK 21.07.2023

Przez długie lata Święto Odrodzenia Polski było z pompą celebrowane w całym kraju. Formy świętowania „urodzin” PRL oraz techniki organizowania obchodów zmieniały się na przestrzeni kolejnych dekad. Z biegiem lat i postępującą erozją systemu 22 lipca stawał się jedynie prząśnym festynem wyczekiwany

przede wszystkim z powodu lepszego zaopatrzenia sklepów.

22 lipca 1945 r. podczas swojej VII sesji Krajowa Rada Narodowa (KRN) jednomyślnie uchwaliła ustawę o ustanowieniu Narodowego Święta Odrodzenia Polski. Przez kolejne czterdzieści pięć lat miało się ono stać jednym z najważniejszych świąt państwowych Polski Ludowej oraz nieodzownym elementem lipcowego krajobrazu.

Powyższy akt prawny jako cel ustanowienia święta podawał:

„upamiętnienie po wsze czasy Odrodzenia Niepodległego i Demokratycznego Państwa Polskiego”

w postaci powstania w tym dniu „suwerennej władzy”. Rozumiano przez to ogłoszenie (rok wcześniej) Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (PKWN), który to wymieniał KRN jako jedyne legalne źródło władzy w Polsce. Ustawa jednocześnie znosiła Święto Niepodległości 11 listopada, ustanowione w 1937 r., oraz wprowadzała dzień wolny od pracy.

**Propagandowa odbitka
fotograficzna przygotowana na
Narodowe Święto Odrodzenia**

Najważniejszy dzień w roku

Pierwsze obchody nowego święta rozpoczęły się bezpośrednio po jego ogłoszeniu. Zaraz po zakończeniu posiedzenia przed budynkiem Domu Akcji Katolickiej im. papieża Piusa XI „Roma”, mieszczącego się przy ul. Nowogrodzkiej 49, odbyły się przemówienia skierowane do mieszkańców Warszawy. Następnie członkowie KRN stanęli na czele pochodu, który przeszedł ulicami stolicy pod pomnik Kopernika.

Każdego roku, na dzień 22 lipca (lub inny najbliższy mu termin), władze wyznaczały datę inauguracji wielkich projektów i prestiżowych budowli PRL.

Z kolei wieczorem w kinie „Polonia” odbył się pokaz dla prominentów filmu wytwórni wojskowej. W swojej nachalnie narzucanej społeczeństwu propagandowej narracji komuniści eksponowali doniosłość faktu wprowadzenia rządów narzuconych w rzeczywistości przez ZSRS. Z drugiej zaś strony starali się zatrzeć w masowej świadomości pamięć wolnej Polski oraz tego, w jaki sposób czczono w niej rocznice odzyskania niepodległości.

Przez kolejne lata Święto Odrodzenia Polski było z pompą celebrowane w całym kraju, a centralne uroczystości miały miejsce w Warszawie na placu Zwycięstwa lub na Stadionie Dziesięciolecia. Każdego roku, na dzień 22 lipca (lub inny najbliższy mu termin), władze wyznaczały datę inauguracji wielkich projektów i prestiżowych budowli PRL. Należały do nich m.in.: nowo odbudowany most Poniatowskiego, Trasa W-Z, Marszałkowska Dzielnica Mieszkaniowa (MDM), Pałac Kultury i Nauki, Stadion Dziesięciolecia czy Trasa Łazienkowska oraz szereg innych przedsięwzięć o charakterze regionalnym. Ukończenie ich w deklarowanym terminie stanowiło dla władz komunistycznych polityczną i wizerunkową konieczność.

Dla podkreślenia własnej „wspaniałomyślności” rządzący uchwalali również w tym okresie amnestie lub ustawy o szczególnym postępowaniu ze sprawcami niektórych przestępstw. Druga połowa lipca była także

świadkiem ustanawiania istotnych dla PRL aktów prawnych, takich chociażby jak uchwalenie konstytucji w 1952 r. czy wydanie dekretu znoszącego stan wojenny w 1983 r.

**Obchody Narodowego Święta
Odrodzenia Polski w Kartuzach.
Milicjanci podczas mszy polowej
na rynku, 22 VII 1946 r. (fot. z
zasobu IPN)**

**Komunistyczni partyzanci z Grecji
niosą transparent promujący
założenia planu 6-letniego.
Dziwnów, 22 VII 1950 r. (fot. z
zasobu IPN)**

Defilada na pl. Defilad w Warszawie, 22 VII 1959 r. (fot. z zasobu IPN)

Poczet sztandarowy MO podczas obchodów w Krakowie, 1966 r. (fot. z zasobu IPN)

Święto totalitarnego systemu

Formy świętowania „urodzin” PRL oraz techniki organizowania obchodów zmieniały się na przestrzeni kolejnych dekad. W latach 40. i 50. były to utrzymane w socrealistycznej, monumentalnej oprawie, wielkie pochody z transparentami, sztandarami i wizerunkami „wodzów” oraz parady, na których prezentowano pokazy gimnastyczne i artystyczne.

Również setki mniejszych miast organizowały swoje uroczystości, obowiązkowo w głównym punkcie danej miejscowości. Mimo niekorzystnego terminu, przypadającego na wakacje i okres urlopowy, rządzący na różne sposoby skłaniali Polaków do jak najliczniejszego uczestniczenia w uroczystościach.

Niosły one ze sobą wyraźny przekaz pełnej aprobaty dla reżimu i budowy socjalistycznej Polski oraz potępienia dla „zachodnich imperialistów”. Maszerujących oklaskiwali dostojnicy z udekorowanej trybuny honorowej. Później stopniowo odchodzono od pochodów na rzecz mniej pompatycznych zawodów i widowisk sportowych, zabaw tanecznych czy koncertów na świeżym powietrzu. Bez względu na okres obchodom towarzyszyły przemówienia oficjeli, defilady wojskowe, składanie wieńców oraz dekoracje osób zasłużonych wysokimi odznaczeniami państwowymi.

Nie tylko duże metropolie, ale również setki mniejszych miast organizowały swoje uroczystości, obowiązkowo w głównym punkcie danej miejscowości. Mimo niekorzystnego terminu, przypadającego na wakacje i okres urlopowy, rządzący na różne sposoby skłaniali Polaków do jak najliczniejszego uczestniczenia w uroczystościach. Czyniono wielkie wysiłki, aby ich oprawa była wyjątkowo atrakcyjna i efektowna. Niejednokrotnie jednak masowy udział, uwidoczony na fotografiach czy filmach z epoki, nie był wynikiem sukcesu widowiska lub poparcia dla władz, lecz raczej dyscypliny i egzekwowania obecności.

Z biegiem lat i postępującą erozją systemu 22 lipca stawał się jedynie prząsnym festynem wyczekiwany przede wszystkim z powodu lepszego zaopatrzenia sklepów i obecności straganów, na których można było zakupić niedostępne na co dzień artykuły. Ostatni raz oficjalnie świętowano w 1989 r., już po wyborach do sejmu kontraktowego oraz powołaniu Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta PRL. Ten ostatni, mimo wyrażonego niezadowolenia, podpisał ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o zniesieniu 22 lipca jako Narodowego Święta Odrodzenia Polski.

Defilada pododdziałów Centrum Szkolenia WSW z okazji Narodowego Święta Odrodzenia Polski w Warszawie, 22 VII 1969 r. (fot. z zasobu IPN)

**Uroczystości w Gdańsku na placu
przy ulicy Podwale Staromiejskie,
22 VII 1983 r. (fot. z zasobu IPN)**

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ